

Konferansen «De umistelige», Naturen mister sine arealer og karbonlagre. - Kristin Thorsrud Teien, forskningssjef NINA

USammendrag av Anne Lise Mortensen, styreleder for Naturvernforbundet Troms.

I 2019 kom rapportene fra både Naturpanelet og klimapanelet som understreker at vi må se naturkrisen og klimakrisen i sammenheng for å oppnå ei bærekraftig utvikling. De peker også på at arealforvaltningen må finne de beste løsningene for både klima og natur. I praksis innebærer dette å ta vare på natur og eksisterende karbonlagre, samt gjenopprette tapt natur og sikre at arealene er motstandsdyktige mtp. fremtidens vær og klima.

75% av jordas areal er betydelig endret som fører til at 1 million arter er utrydningstruet, og halvparten av disse artene trenger at naturen i deres områder blir restaurert for at de skal overleve på lang sikt.

Ifølge Naturpanelet trenger samfunnet gjennomgripende endringer, også endring av det økonomiske systemet. Vi trenger at alle sektorer samarbeider om å skape løsninger og vi må restaurere i stor skala.

Norsk natur er heldigvis ikke så dårlig stelt som vi ser i den globale trenden, og den er forbausende mangfoldig pga. variasjonene i geologi, landskap, naturtyper, planter og dyreliv. Vi har store rike havområder og i tillegg har vi stor variasjon på land med 26 vegetasjons geografiske regioner, til forskjell for Danmark med 2 og Finnland med 10. Det er viktig å løfte frem hva naturen gir oss, men også forstå at den har en egenverdi.

Den største negative påvirkningen på naturmangfoldet i Norge er endret arealbruk og nedbygging og fragmentering. Grad av Inngrepsfri natur i Norge har krympet kraftig.

Naturindeks, en hoved indikator som viser status og utvikling for biologisk mangfold i Norge beregner også areal av totalt karbon lagret i norske økosystem. Her er fjellområder, våtmark og skog de viktigste områdene etterfulgt av økosystemer i vann og åpent lavland.

Skog er et viktig økosystem både for biologisk mangfold og karbonlagring. Naturgoder knyttet til skog er vannrensing, pollinering, regulering av skadegjørende, klimaregulering, karbonlagring, næringssirkulasjon, vern mot naturskader, opplevelser, trevirke og bioenergi, mat og medisiner.

Industrialisert skogbruk har store påvirkninger på både biologisk mangfold og karbonlagring i bl.a. jordsmonnet. Biologisk mangfold i skog har en låg verdi i Norge sammenlignet med referansetilstanden, men vi ser en liten økning de seneste årene.

Våtmark er også et viktig økosystem for biologisk mangfold og karbonlagring. Varierende verdier i ulike deler av landet. En viktig ting i tillegg med våtmark er å opprettholde vannstanden. En Endring av vannstanden fører til at våtmarkenes taper evnen til å ta opp og å lagre karbon. Myr utgjør kun 3% av landareal i verden og ca. 20% av alt karbon lagret i jordsmonn er lagret i torv.

I det åpne lavlandet og semi-naturlig mark finner vi et rikt biologisk mangfold med lyskrevende arter, karplanter og tilnærmende mangfold av insekter. Her er marka et viktig karbonlager pr. arealenhet. Å plante skog som et klimatiltak i et gammelt kulturlandskap er helt feil. Naturindeksen viser låg verdi som er nedadgående. Trenden startet på 1950-tallet pga. mindre slått og beiting og landskapet er i dårlig hevd.

Ferskvann viser en relativ høg og stabil verdi på Naturindeksen, men det er verdt å merke seg at når det gjelder ferskvann så har vi et annet kunnskapssystem via vannforskriften som ser på økologisk tilstand og vurderer sannsynligheten for å nå god økologisk tilstand i vannforekomstnivå. Her viser status at 23% av vannforekomstene ikke har klart miljømålene med god tilstand.

Havet- har tatt opp enormt med CO2 både i vannmassene og i vegetasjonen (blått karbon). Naturindeksen for kyst og hav viser forbedring, men her det viktig å si at det er flere ting som ikke kommer frem og at indeksen er et overordnet bilde. Tilnærmingen når indeksen ble laget har vist at det er vanskeligere, mer usikkert og mer krevende å lage en referansetilstand marint.

Opptappingen av arbeidet med at 15% av de forringede økosystemene skal være restaurert er kommet veldig kort selv om kunnskapssiden har økt. I dag har vi kun naturstrategi for våtmark, en forvaltningsplan det er delte meninger om, som søker en mer helhetlig forvaltning av et økosystem.

Kulturlandskap, åpent lavland og skog har et veldig stort antall arter og det varierer hvor mange av disse ulike artsgruppene som har truede arter i seg. Vi har også en rødliste for naturtyper, og også her varierer det innen kategoriene av naturtyper på de ulike hoved økosystemene, men det er mange truede naturtyper i landskapstypene som fjell, isfri våtmark og ferskvann.

Status for vernede natur i Norge viser en vekst i antall vernede områder fordelt på ulike vernekategorier og vi ser at nå er totalt 17,5% av våre landarealer vernet, men fordelingen av ulike naturtyper varierer mye. Vi har vernet mye fjell og lite kyst, hav og skog.

Det er ikke laget en naturindeks for byer og tettsteder, men ved bruk av satellittbilder og andre metoder har NINA kartlagt naturen og naturgodene. Vi har kartlagt trær og sett på naturområdenes betydning for lokale temperaturer ved hetebølger og modellering av pollinator-habitater.

Naturindeks:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1800/naturindeksfor norge2020_m1800.pdf